Sidang Kemuncak Perbankan Malaysia Ke-11
"Pembaharuan dan Transformasi Industri Perbankan Malaysia"
19 Julai 2007, Kuala Lumpur

Ucaptama oleh

Tan Sri Dato' Sri Dr. Zeti Akhtar Aziz
Gabenor, Bank Negara Malaysia

Dalam dekad kebelakangan ini, sektor perbankan Malaysia telah melalui transformasi dan pembaharuan yang amat ketara. Usaha penyusunan semula, pengukuhan dan rasionalisasi yang dijalankan dalam sektor perbankan telah meletakkan sektor kewangan pada asas yang lebih kukuh. Dekad ini juga merupakan tempoh yang menyaksikan prestasi yang memberangsangkan dan peningkatan daya tahan. Ini telah dicapai melalui kejayaan mengintegrasikan proses-proses perniagaan dan penugasan semula sumber-sumber bagi menyokong bidang pertumbuhan baharu. Pembaharuan kewangan juga telah mengubah keadaan persekitaran. Penyahkawalseliaan dan liberalisasi secara berperingkat-peringkat telah meningkatkan kefleksibelan institusi kewangan di samping membuka peluang perniagaan baharu dan meningkatkan persaingan. Kesemua perkembangan ini telah memperkukuh insentif bagi peningkatan prestasi. Perubahan struktur yang ketara sepanjang tempoh ini juga telah membentuk semula landskap sistem kewangan. Usaha memperkenalkan pengantara pasaran modal dan juga bank pelaburan di samping menambahkan jumlah peserta antarabangsa yang baharu dalam kewangan Islam serta kewujudan pasaran bon yang nyata lebih maju, telah menghasilkan sistem kewangan yang nyata lebih pelbagai.

Jelas sekali, sistem kewangan dan ekonomi negara secara amnya telah menerima hasil yang positif daripada perkembangan tersebut. Kini, sektor kewangan telah berubah daripada menjadi penyokong pertumbuhan kepada sumber pertumbuhan yang penting. Industri perbankan dan insurans dalam sektor ini kini menyediakan pekerjaan kepada lebih daripada 123,000 rakyat Malaysia. Walaupun keadaan terus mencabar pada sebahagian besar dekad ini, kedudukan kewangan sistem perbankan terus kukuh dengan nisbah modal wajaran risiko melebihi 13%, nisbah pinjaman tak berbayar yang rendah dan keberuntungan yang berterusan selama lapan tahun berturut-turut. Kemajuan besar telah dicapai dalam kewangan runcit pengguna dan akses kepada perkhidmatan perbankan. Pinjaman pengguna meningkat daripada RM134 bilion pada tahun 2000 kepada RM343 bilion pada tahun 2007, manakala pinjaman yang dikeluarkan kepada perusahaan kecil dan sederhana meningkat daripada RM71 bilion kepada RM108 bilion dalam tempoh yang sama. Institusi perbankan domestik juga menjadikan prestasi domestik mereka yang kukuh sebagai asas bagi mengembangkan operasi masing-masing melangkaui sempadan Malaysia. Kini, enam buah bank domestik telah bertapak di 10 buah negara di rantau ini.

Namun begitu, keadaan sistem perbankan semasa yang memberangsangkan ini tidak seharusnya membuat kita berpuas hati dan alpa terhadap keperluan untuk terus membuat transformasi dan pembaharuan. Jalan di hadapan kita berkemungkinan besar jauh berbeza daripada jalan yang pernah dilalui selama ini. Sebagaimana pengajaran

lalu membuktikan, kita perlu sentiasa sedar bahawa strategi yang membawa kejayaan dalam persekitaran hari ini tidak semestinya menjadi formula kejayaan dalam persekitaran akan datang.

Melihat kepada persekitaran masa hadapan sektor kewangan di Malaysia, terdapat enam trend yang dianggap penting - **pertama**, perubahan konfigurasi ekonomi global dan pasaran kewangan global; **kedua**, integrasi ekonomi dan kewangan serantau; **ketiga**, pembangunan sektor kewangan dalam keadaan liberalisasi yang semakin meningkat di rantau Asia; **keempat**, peningkatan peranan permintaan domestik dalam ekonomi Asia; **kelima**, kepentingan kewangan Islam yang semakin meningkat dalam sistem kewangan antarabangsa; dan **akhirnya**, perkembangan dalam struktur dan pendekatan pengawalseliaan. Adalah dijangkakan bahawa kesemua trend ini mempunyai kesan yang besar terhadap masa depan industri perbankan.

Pertama, konfigurasi ekonomi global telah berubah dengan kemunculan beberapa ekonomi sedang pesat membangun yang besar dalam ekonomi global. Ini khususnya jelas di Asia, yang melalui kebangkitan China, India dan negara-negara Asia Tenggara, telah mempertingkatkan peranan global Asia. Hasilnya, Asia hari ini menampilkan empat daripada dua belas ekonomi terbesar dunia dan juga beberapa daripada ekonomi yang terpantas kadar pertumbuhannya. Rantau Asia juga menyumbangkan kira-kira 40% keluaran global dan satu perempat perdagangan dunia. Rantau ini juga merupakan pengeksport modal bersih yang penting, pemegang dua pertiga rizab pertukaran asing dunia dan pemegang terbesar bon berdaulat ekonomi maju. Menurut Fortune 500, satu perempat daripada syarikat global yang utama terdiri daripada syarikat Asia. Ini membuka peluang perniagaan yang sangat besar buat Malaysia yang merupakan sebahagian daripada rantau pertumbuhan yang dinamik ini.

Perubahan-perubahan tersebut telah diiringi oleh keadaan mudah tunai yang amat banyak dalam pasaran kewangan global, menyebabkan usaha pencarian pulangan yang lebih tinggi menjadi lebih giat. Trend ini menggalakkan aliran dana ke dalam pasaran modal negara-negara sedang pesat membangun, lalu membuka peluang baharu untuk perbankan borong dan perkhidmatan kewangan berkaitan dengan pasaran modal. Walau bagaimanapun, aliran ini juga menimbulkan kemungkinan berlaku risiko kemudaratan dalam keadaan pasaran kewangan apabila aliran berubah arah. Oleh itu, amat penting bagi kita untuk memastikan kita mempunyai keupayaan untuk menyerap atau menyesuaikan keadaan dengan aliran kewangan yang berubah-ubah.

Trend **kedua** yang ketara dalam pembentukan landskap kewangan masa depan ialah integrasi ekonomi dan kewangan serantau yang semakin giat. Integrasi ekonomi melalui perdagangan telah sedia maju di Asia, dengan sumbangan perdagangan intrarantau yang telah pun melebihi separuh daripada jumlah perdagangan dalam Asia. Namun, kebelakangan ini, integrasi kewangan di peringkat serantau yang semakin pesat menjadi perkembangan yang penting yang membawa manfaat sebagai pelengkap selain saling memperkukuh ekonomi-ekonomi di rantau ini. Pelaburan intrarantau dalam kalangan negara Asia telah meningkat seiring dengan bertambahnya aktiviti pembiayaan merentas sempadan. Aktiviti penyatuan dan pengambilalihan merentas sempadan dalam kalangan institusi kewangan Asia telah bertambah giat bagi merebut peluang yang muncul. Transformasi landskap kewangan dalam persekitaran semasa tidak terhad kepada rantau Asia sahaja bahkan melibatkan juga hubungan yang meningkat dengan rantau sedang pesat membangun yang lain. Apa yang nyata ialah peningkatan trend hubungan perdagangan dan kewangan antara Asia dengan Timur Tengah serta rantau lain di dunia. Bank-bank Malaysia kini berupaya mengambil kesempatan daripada trend ini.

Trend ke arah integrasi kewangan serantau juga menyediakan peluang yang banyak untuk menggunakan jumlah tabungan yang telah menjadi besar di Asia. Di samping himpunan kekayaan keinstitusian, golongan kelas pertengahan yang berkembang pesat merupakan faktor penting yang mengekalkan kadar tabungan yang tinggi. Di Asia sahaja, terdapat lebih daripada 2.6 juta individu yang memiliki aset kewangan dengan nilai bersih yang tinggi, yang secara kolektif menguasai jumlah aset kewangan bernilai USD8.4 trilion. Trend ini menyebabkan permintaan yang semakin meningkat terhadap produk kewangan pengguna dan pengurusan kekayaan yang lebih canggih. Dengan tumpuan yang semakin meningkat dalam kalangan ekonomi Asia yang lebih maju untuk mencapai pempelbagaian antarabangsa, terdapat juga potensi untuk menggunakan peluang ini bagi memenuhi permintaan terhadap aset kewangan serantau yang semakin bertambah. Momentum pertumbuhan yang berterusan di rantau ini juga mewujudkan permintaan terhadap infrastruktur. Rantau Asia dianggarkan memerlukan pelaburan infrastruktur sebanyak USD1 trilion sepanjang lima tahun akan datang, lantas menawarkan potensi yang besar untuk peluang pembiayaan.

Ketiga, sebagai usaha memperkukuh langkah ke arah integrasi kewangan serantau, pihak berkuasa di seluruh rantau telah menggalakkan lebih banyak pembangunan sektor kewangan dan meliberalisasikan secara berperingkat-peringkat akaun modal masing-masing. Banyak negara serantau sedang bergerak melangkaui penyusunan semula kewangan untuk menggalakkan sistem kewangan yang lebih pelbagai dan memberangsangkan, yang meliputi pelbagai penyedia perkhidmatan dan kelas aset, termasuk ekuiti swasta, dana lindung nilai, produk berstruktur dan kewangan Islam.

Di Malaysia, liberalisasi terhadap peraturan pentadbiran pertukaran asing yang dilaksanakan sejak tahun 2003 secara beransur-ansur tetapi progresif telah memberikan manfaat yang besar dari segi peningkatan kefleksibelan sistem kewangan, lantas menyumbang kepada pengurangan kos menjalankan perniagaan serta memperluas skop aktiviti sektor kewangan. Pada bulan April tahun ini, beberapa langkah liberalisasi telah dilaksanakan untuk terus mempertingkatkan penyertaan pelabur antarabangsa dalam pasaran modal Malaysia. Selain itu, lebih banyak kefleksibelan diberi bagi pelabur pemastautin untuk mempelbagaikan pelaburan mereka dalam pelaburan bukan ringgit di dalam dan di luar Malaysia di samping memudahkan perkembangan perniagaan mata wang asing bank domestik.

Keempat, trend kepentingan permintaan domestik juga telah menjadi lebih ketara dan dijangka berterusan di masa depan. Dengan disokong oleh kenaikan pendapatan, keadaan pasaran buruh yang kukuh dan profil demografi yang masih muda, aktiviti penggunaan sektor swasta telah bergerak ke arah barangan yang peka pendapatan (income-sensitive) dan perkhidmatan gaya hidup yang sektor perbankan runcit seharusnya berada pada kedudukan yang baik untuk menawarkan lebih banyak produk dan perkhidmatan inovatif bagi memenuhi keperluan pengguna yang semakin canggih.

Perubahan struktur demografi penduduk akan juga memberikan kesan tidak langsung terhadap landskap kewangan domestik. Walaupun penduduk Malaysia secara relatif masih muda, segmen penduduk dalam kumpulan usia 64 tahun dan ke atas semakin bertambah. Perkembangan ini akan mempunyai implikasi terhadap modal insan, strategi perniagaan dan produk institusi

perbankan dari segi tabiat menabung, dan permintaan terhadap pelbagai jenis produk.

Kelima, bidang baharu yang semakin penting dalam sistem kewangan antarabangsa ialah Kewangan Islam sebagai satu bentuk pengantaraan yang berdaya maju dan kompetitif. Inisiatif Pusat Kewangan Islam Antarabangsa Malaysia (Malaysia International Islamic Financial Centre, MIFC) yang dilancarkan pada bulan Ogos 2006, telah membawa strategi liberalisasi Malaysia ke tahap baharu dengan sasaran untuk meletakkan Malaysia pada kedudukan yang strategik dalam bidang pertumbuhan baharu ini. Institusi perbankan Islam dibenarkan untuk menceburi rangkaian aktiviti kewangan Islam yang lebih luas termasuk perbankan perdagangan, perbankan pengguna, perbankan pelaburan dan juga perniagaan mata wang antarabangsa di bawah inisiatif MIFC. Institusi kewangan perlu mempertimbangkan kedudukan daya saing masing-masing dalam bidang ini dan harus mempunyai strategi bersesuaian untuk menyertai sektor pertumbuhan yang dinamik ini.

Akhirnya, paradigma pengawalan dan penyeliaan akan terus berkembang. Sesungguhnya, sepanjang dekad kebelakangan ini kita telah menyaksikan anjakan global yang besar dalam pendekatan pengawalan dan penyeliaan di banyak negara. Ini meliputi tindak balas dasar yang radikal di beberapa buah negara yang mendorong pengenalan sistem pengawalseliaan yang berkos tinggi untuk menangani masalah yang timbul, sehinggalah kepada langkah berani penyahkawalseliaan di negara lain, khususnya dalam keadaan ekonomi yang rancak dan keadaan pasaran yang kukuh. Pendekatan pengawalseliaan yang mengambil jalan tengah antara kedua-dua pendekatan yang keterlaluan ini kini nampaknya kian muncul.

Dua dimensi perubahan pengawalseliaan menjadi relevan kepada konteks persekitaran yang baharu ini. Pertama, penekanan terhadap pewujudan budaya pengurusan risiko yang mantap yang menjadi asas bagi operasi perbankan yang kukuh, akan menjadi lebih ketara. Peralihan kepada Basel II dan pelaksanaan rejim penyeliaan berdasarkan risiko merupakan elemen penting dalam perubahan ini.

Kedua, pengawalan akan terus tertumpu pada mempermudah pelarasan yang didorong pasaran bagi membolehkan industri berkembang berdasarkan perkembangan pasaran. Sementara itu, tahap pengawasan dan pengawalseliaan yang secukupnya akan dilaksanakan bagi mengekalkan kestabilan kewangan dan keyakinan orang ramai. Ini termasuk menerima pakai pengawalan berdasarkan prinsip, fokus terhadap penentuan kuasa dan disiplin pasaran dan juga fungsi pengawasan dalaman untuk memperkukuh pengawalan dan penyeliaan yang berhemat. Tujuan usaha ini ialah menggalakkan sistem kewangan yang lebih efisien dan responsif.

Sehubungan dengan ini, Bank Negara Malaysia dalam masa terdekat akan memperkenalkan proses yang lebih mudah untuk menjana inovasi produk dengan menyemak rangka kerja kelulusan produk baharu. Perubahan ini bertujuan mempercepat pengenalan produk baharu oleh institusi kewangan sementara memastikan institusi berkenaan mewujudkan program pengurusan produk yang kukuh dalam institusi masing-masing. Rangka kerja baharu ini akan menyediakan proses-proses pengawalseliaan yang lebih mudah dan membenarkan lebih banyak kefleksibelan diberi kepada bank dan penanggung insurans yang diurus dengan baik untuk memperkenalkan produk baharu dengan lebih cepat kepada pasaran. Bank dan penanggung

insurans yang layak diharap dapat menggunakan kefleksibelan ini dengan penuh tanggungjawab, dan khususnya mengambil kira kepentingan pengguna.

Penjajaran semula struktur pengawalan dan penyeliaan Bank Negara Malaysia pada bulan November 2006 menjadi titik tolak dalam memperkukuh perubahan pengawalseliaan ini. Hasil penjajaran semula ini, Bank Negara Malaysia berada pada kedudukan yang lebih baik untuk menjalankan pengawasan yang efektif terhadap sistem kewangan; untuk menyelesaikan pertindihan dan penduaan pengawalseliaan dalam sistem; untuk menangani secara lebih strategik bebanan matlamat yang banyak dan pelbagai isu yang dihadapi oleh sistem kewangan, dan yang terutama sekali, bagi memelihara pengawalseliaan berkecuali dalam pengurusan risiko yang sama antara pelbagai penyedia perkhidmatan kewangan.

Kemunculan trend ini dalam persekitaran antarabangsa dan serantau mempunyai kesan penting terhadap suasana yang membentuk sektor perbankan. Walaupun ia membuka peluang baharu, ia turut membawa bersama-samanya cabaran-cabaran. Izinkan saya kembali kepada tema sidang kemuncak ini– pembaharuan dan transformasi berterusan yang perlu dipertimbangkan untuk kemajuan industri perbankan pada masa hadapan. Saya akan menumpukan kepada tiga bidang utama.

Bidang **pertama** berhubung dengan pembangunan modal insan. Bidang ini sangat penting untuk pembangunan dan pertumbuhan masa depan sektor kewangan. Dalam melangkah ke hadapan, pembangunan modal insan akan menjadi faktor terpenting dalam menentukan keupayaan untuk membuat pembaharuan dan transformasi. Dalam hal ini, institusi kewangan mempunyai dua pilihan. Pilihan pertama ialah “membeli tenaga mahir”. Ini merupakan pilihan yang baik selagi pertumbuhan produktiviti selaras dengan kenaikan gaji. Walau bagaimanapun, bank perlu berhati-hati terhadap kenaikan gaji yang tidak selaras dengan peningkatan kecekapan atau peningkatan nilai ditambah. Langkah ini tidak dapat bertahan lama dan dalam pasaran semasa yang kompetitif, strategi seumpama ini akhirnya akan menghakis daya saing bank disebabkan penambahan kos.

Pilihan kedua ialah ”membina tenaga mahir”. Ini dapat dicapai melalui perkongsian strategik dengan penyedia latihan, menyumbang secara aktif kepada usaha seluruh industri untuk menyokong agenda latihan dan penambahbaikan berterusan terhadap program latihan dalaman.

Pilihan ini juga adalah lebih mencabar. Namun, pilihan ini juga akhirnya akan membuahkan hasil optimum bagi setiap institusi, untuk sektor kewangan dan untuk ekonomi negara. Tugas yang besar ini memerlukan usaha bersepadu kita semua untuk memastikan adanya kumpulan tenaga mahir yang berterusan, yang akan memenuhi keperluan industri pada hari ini serta masa depan. Industri juga perlu menyertai program latihan formal di institusi pengajian tinggi. Kami amat berbangga apabila melihat beberapa institusi secara sukarela telah menyertai program latihan formal berikutan satu dialog awal tahun ini anjuran Bank Negara Malaysia dan Kementerian Pengajian Tinggi. Dengan menyumbang ke arah pembaharuan positif dalam kurikulum akademik dan memberi sokongan praktikal dalam bentuk lain, industri kewangan sebenarnya membuat pelaburan penting untuk masa depannya sendiri.

Untuk memajukan lagi usaha ini, Bank Negara Malaysia sedang merangka program latihan secara meluas dan menyediakan sekurang-kurangnya 1,000 graduan yang layak untuk ditempatkan segera di institusi perbankan dan insurans. Usaha ini akan dilaksanakan dengan kerjasama industri dan institusi latihan, dan disasarkan untuk mempertingkat penawaran kakitangan

terlatih dan kompeten untuk berkhidmat dalam industri perkhidmatan kewangan. Proses pemilihan akan dibuat dengan teliti, dan program latihan akan dirangka untuk melahirkan calon kelas pertama untuk diambil bekerja di peringkat pelatih pengurusan. Juga diharapkan institusi kewangan asing akan menggunakan rangkaian global mereka yang luas untuk menyokong program ini. Saya menyeru industri untuk memberikan sokongan padu terhadap usaha ini yang akhirnya akan memberikan manfaat kepada industri ini sendiri.

Secara kolektif, usaha ini akan banyak membantu dalam menyediakan pelajar untuk kerjaya yang produktif dalam industri perkhidmatan kewangan dan menyediakan asas kukuh untuk melahirkan pemimpin dan ketua industri masa depan.

Bidang **kedua** berkaitan dengan akses kepada perkhidmatan kewangan bagi semua pihak atau penyertaan kewangan. Strategi yang disasarkan untuk jangkauan pelanggan dan penggalakan penyertaan kewangan akan meningkatkan akses kepada perkhidmatan kewangan untuk semua segmen masyarakat, menggalakkan pertumbuhan ekonomi yang lebih seimbang, dan dalam masa yang sama, memberikan sumber hasil baharu untuk industri kewangan. Langkah penting telah diambil untuk memperkukuh elemen yang menyokong penyertaan kewangan. Ini meliputi pelbagai inisiatif jangkauan, termasuk program pendidikan pengguna, pembangunan perusahaan kecil dan sederhana, peningkatan akses orang ramai kepada maklumat kewangan dan khidmat nasihat dan bantuan yang lebih meluas.

Sebahagian daripada usaha ini ialah pembangunan industri pembiayaan mikro yang mampan dan berasaskan pertimbangan komersial di Malaysia. Terdapat sekurang-kurangnya 435,000 perusahaan mikro di Malaysia, tetapi hanya 13% yang bergantung pada institusi kewangan untuk pembiayaan. Yang harus diutamakan ialah usaha bagi menggalakkan perusahaan mikro yang berdaya maju dari segi komersial. Sehubungan dengan itu, bank asing telah diberi kefleksibelan yang lebih besar untuk menambah operasi di kawasan luar bandar. Dengan matlamat penyertaan kewangan, adalah diharap bank asing akan menyokong inisiatif ini memandangkan kefleksibelan yang diberikan kepada mereka bagi memperluas jangkauan kepada segmen ekonomi yang kini kurang mendapat perkhidmatan kewangan. Turut terkandung dalam agenda penyertaan kewangan ialah tanggungjawab institusi perbankan terhadap pelanggan mereka, dan untuk memastikan maklumat yang secukupnya disediakan untuk pengguna dan pelabur supaya mereka dapat membuat keputusan berdasarkan maklumat yang mencukupi.

Dalam bidang pembangunan produk, kepentingan pengguna dan perniagaan akan diambil kira. Institusi kewangan yang menunjukkan keupayaan untuk memainkan peranan dengan penuh tanggungjawab boleh diberikan lebih kefleksibelan perniagaan untuk membuat inovasi. Institusi kewangan yang mendukung prinsip-prinsip yang perlu dalam strategi perniagaan mereka mendapat imbuhan perolehan jangka panjang daripada peningkatan nilai francais, reputasi yang kukuh dan kaitan positif dengan nilai tanggungjawab sosial yang melahirkan kepercayaan dan keyakinan orang ramai.

Bidang **ketiga** berkaitan dengan keperluan institusi perbankan memperluas lingkungan pengaruh mereka di masa depan berikutan persekitaran yang berubah-ubah. Bank akan semakin terdedah kepada perkembangan luaran dan kuasa disiplin pasaran. Terdapat beberapa bidang khusus yang institusi perbankan dapat mengambil tindakan strategik untuk mempengaruhi perkembangan tersebut. Pertama, dengan memanfaatkan "ekonomi rangkaian" melalui perkongsian strategik. Dengan integrasi global yang semakin mendalam ketika kuasa persaingan memberi tekanan ke atas margin,

langkah seterusnya ialah dengan membina perkongsian strategik untuk meningkatkan kapasiti dan memperluas jangkauan sambil mengawal kos. Perkongsian strategik dengan pihak ketiga, termasuk mereka yang berada di dalam dan di luar Malaysia, memberi peluang terbaik untuk menggunakan kelebihan setiap rakan kongsi. Dalam masa yang sama perkongsian strategik dapat menggalakkan pembangunan, pemindahan kemahiran dan peningkatan amalan terbaik serta membuka jalan untuk usaha niaga merentas sempadan yang berjaya.

Perkara kedua berkaitan bidang penetapan piawai antarabangsa. Dengan meningkatnya piawai antarabangsa dalam bidang yang sangat penting dan meluas ini, seperti piawai kecukupan modal, pelaporan kewangan dan aktiviti merentas sempadan, penting bagi institusi kewangan untuk menyertai dengan lebih konstruktif dalam proses penetapan piawai secara bersama dengan komuniti pengawalseliaan bagi memastikan ia mengambil kira keadaan dan risiko domestik.

Perkara ketiga ialah bidang rundingan perjanjian perdagangan yang sedang berjalan. Institusi perbankan perlu mengikuti rapat perkembangan dan rundingan berkenaan supaya dapat mempertimbangkan implikasinya terhadap organisasi dan strategi perniagaan mereka di masa depan.

Bidang pengaruh terakhir ialah berkaitan strategi komunikasi. Dengan meningkatnya disiplin pasaran, komunikasi yang efektif menjadi lebih kritikal. Institusi perlu menjadi lebih aktif dalam bertindak balas kepada harapan pengguna dan perniagaan dan dalam membina hubungan jangka panjang dengan pelanggan mereka supaya dapat melaksanakan strategi perniagaan jangka panjang. Ini merupakan cabaran penting yang memerlukan strategi komunikasi yang berhati-hati, terancang dan dirumuskan dengan baik, dan menggembleng sumber yang khusus bagi tujuan ini.

Kesimpulan

Dekad ini telah menunjukkan keupayaan sektor perbankan untuk membuat pembaharuan dan transformasi. Melangkah ke hadapan, perubahan dalam ekonomi global dan landskap kewangan antarabangsa akan terus bergerak melewati jangkaan. Keupayaan institusi kewangan untuk kekal relevan pada masa depan bergantung pada tindakan yang diambil sekarang dalam persekitaran semasa. Pucuk pimpinan industri akan memainkan peranan penting dalam melakar hala tuju pertumbuhan masa depan dan memupuk budaya berprestasi cemerlang yang akan mengemudi institusi kewangan ke arah kejayaan yang berterusan.

Oleh itu, perlu ada kesedaran mengenai kemunculan kuasa kitaran dan struktur yang akan memberikan kesan kepada ekonomi dan juga kaitannya dengan industri perbankan, untuk menjangka perkembangan dan peluang baharu, dan yang penting sekali, untuk mampu bertindak balas terhadap peluang baharu serta untuk kekal kompetitif dan relevan. Cabaran bagi institusi perbankan ialah keupayaan untuk mengimbangi antara tuntutan jangka sederhana dengan pandangan jangka panjang dan bagaimana menerapkannya dalam proses pembaharuan dan transformasi berterusan sesebuah organisasi.

Kewangan Islam Malaysia ke-2 – Forum Penerbit dan Pelabur 2007 "Malaysia sebagai Pusat Sukuk Global: Ke Arah Perkembangan Pasaran Sukuk Malaysia yang Lebih Pesat " 13 Ogos 2007, Kuala Lumpur

Ucaptama oleh

Tan Sri Dato' Sri Dr. Zeti Akhtar Aziz
Gabenor, Bank Negara Malaysia

Saya amat berbesar hati kerana dapat berucap di Kewangan Islam Malaysia ke-2 – Forum Penerbit dan Pelabur 2007 yang mempertemukan pengamal dan pelabur industri untuk membincangkan perkembangan terkini dan isu penting dalam kewangan Islam. Pasaran kewangan Islam khususnya telah melalui perubahan yang ketara dan perkembangan yang pesat. Kita dapat melihat kemunculan produk dan perkhidmatan yang sangat inovatif dalam pasaran sukuk. Ucapan saya pada hari ini akan tertumpu pada potensi pertumbuhan yang besar bagi pasaran sukuk global dan pengalaman Malaysia dalam memperkukuh pasaran negara bagi aktiviti sukuk global.

Potensi Pertumbuhan yang Besar bagi Sukuk

Peranan kewangan Islam yang semakin meningkat dalam menggembleng dan menyalurkan dana bagi aktiviti pelaburan yang produktif merentas sempadan telah menyumbang kepada pengagihan dana merentas sempadan yang lebih efisien dan membantu perdagangan dan pelaburan antarabangsa. Pempelbagaian risiko yang lebih meluas juga menyumbang ke arah penggalakan kestabilan kewangan antarabangsa. Perkembangan terkini dalam kewangan Islam ialah kepentingan pasaran sukuk yang semakin meningkat untuk menjadi komponen yang kian bertambah penting dalam sistem kewangan Islam. Lima trend utama akan menentukan hala tuju pembangunan pasaran sukuk global pada masa hadapan.

Pertama, pasaran bon kini menjadi semakin penting dalam memenuhi keperluan pembiayaan bagi kedua-dua sektor swasta dan awam di negara-negara yang pesat membangun, terutama di Timur Tengah dan Asia, yang merupakan kalangan rantau yang paling pesat berkembang dalam ekonomi global. Ini termasuk keperluan kewangan bagi sektor swasta berikutan penswastaan dan pelaksanaan projek infrastruktur. Perkembangan Pasaran Bon Islam, iaitu pasaran sukuk, akan menyediakan peluang bagi sektor korporat, agensi kerajaan, syarikat multinasional dan institusi pembangunan multinasional untuk memperoleh dana melalui terbitan sukuk bagi memenuhi keperluan pembiayaan mereka. Pasaran sukuk juga menjadi platform penting iaitu pelengkap bagi pasaran bon konvensional dalam mempertingkatkan keberkesanan dan kecekapan bagi penggemblengan dan pengagihan dana dalam sistem kewangan domestik, serta sistem kewangan antarabangsa.

Kedua, meskipun minat syarikat, Kerajaan dan syarikat multinasional menerbitkan sukuk semakin bertambah, permintaan terhadap sukuk melebihi penawaran dengan ketara. Kini, pasaran sukuk global dalam denominasi mata wang antarabangsa dianggarkan melebihi

USD50 bilion. Walaupun saiz pasaran adalah sederhana mengikut ukuran global, pasaran sukuk sedang melalui pertumbuhan yang amat memberangsangkan, iaitu peningkatan pertumbuhan pada kadar purata empat puluh peratus setahun.

Lebihan tabungan dan lebihan rizab yang tinggi di Asia dan Timur Tengah telah mendorong permintaan yang ketara terhadap sukuk. Ini diperkukuh oleh pertambahan mudah tunai dalam pasaran kewangan antarabangsa dalam usaha mencari pulangan yang lebih tinggi dan pempelbagaian risiko yang lebih meluas. Kerajaan Emiriah Arab Bersatu, Qatar, Bahrain dan Pakistan telah menerbitkan beberapa siri sukuk semenjak terbitan sukuk Islam global berdaulat yang pertama oleh Kerajaan Malaysia pada tahun 2002. Bilangan agensi pelbagai hala yang turut menerbitkan sukuk untuk membiayai projek pembangunan juga bertambah. Di samping itu, agensi kerajaan dan sektor korporat telah menganggap pasaran sukuk sebagai instrumen pembiayaan yang menarik.

Ketiga, terdapat banyak peserta global seperti bank pelaburan, bank Islam dan firma sekuriti yang terbabit dalam terbitan sukuk dalam pasaran kewangan antarabangsa. Banyak bank di negara Barat juga mengambil peluang untuk menyediakan perkhidmatan kewangan Islam dan menyediakan produk dan perkhidmatan yang diubah suai bagi memenuhi kehendak pelanggan mereka.

Keempat, pusat kewangan antarabangsa yang maju juga menunjukkan minat untuk memainkan peranan aktif dalam menggalakkan pembangunan pasaran sukuk termasuk penggubalan peruntukan undang-undang yang sesuai. Perkembangan ini merupakan petanda baik bagi pembangunan pasaran sukuk.

Akhir sekali, paradigma pengawalseliaan terus melalui perubahan. Sesungguhnya, pendekatan pengawalseliaan di banyak negara mengalami perubahan yang ketara dalam dekad kebelakangan ini. Selain itu, pengharmonian piawai dan amalan juga penting. Penubuhan organisasi penetapan piawai antarabangsa seperti Lembaga Perkhidmatan Kewangan Islam (Islamic Financial Services Board, IFSB) dan Pertubuhan Perakaunan dan Pengauditan bagi Institusi Kewangan Islam (Accounting and Auditing Organisation for Islamic Financial Institutions, AAOIFI), bagi merumuskan piawai kehematan dan perakaunan yang bersesuaian, bukan sahaja memudahkan proses pengharmonian tetapi juga menyumbang kepada pengukuhan sistem kewangan Islam. IFSB telah merumuskan layanan kehematan untuk pelaburan sukuk oleh institusi kewangan Islam sebagaimana ditetapkan dalam Standard Kecukupan Modal.

Kelebihan Malaysia Dalam Pasaran Sukuk

Saya akan menyentuh pula tentang pasaran sukuk Malaysia. Pembangunan pasaran sukuk di Malaysia telah mencapai kemajuan yang amat ketara. Pada tahun 2007, Malaysia mencakupi lebih kurang dua pertiga daripada sukuk global terkumpul, kira-kira USD47 bilion. Malaysia bukan sahaja merupakan pasaran sukuk terbesar dari segi saiz terkumpul, tetapi juga dari segi jumlah terbitan.

Dalam membangunkan pasaran sukuk, Malaysia menyediakan penyelesaian secara menyeluruh bagi aktiviti sukuk dengan menyediakan platform terbitan dan dagangan sukuk yang lengkap, yang disokong oleh empat perkara: pelbagai instrumen Islam, infrastruktur perundangan dan pengawalseliaan yang kukuh, rangka

kerja tadbir urus Syariah yang mantap dan bekalan tenaga kerja mahir. Perkara ini juga diperkukuh oleh sistem kewangan Islam Malaysia yang komprehensif yang merangkumi semua komponen utama sistem kewangan yang terdiri daripada perbankan Islam dan takaful, dan pasaran wang dan modal Islam yang pembangunannya kini pada peringkat yang lebih tinggi. Komponen sistem kewangan Islam yang pelbagai ini bukan sahaja memudahkan terbitan dan pengedaran instrumen Islam tetapi juga mewujudkan permintaan yang kukuh terhadap sukuk dengan menyediakan jumlah pelabur yang lebih besar.

Terdapat juga pelbagai instrumen Islam dalam pasaran sukuk di Malaysia termasuk swap mata wang dan kontrak hadapan Islam bagi memudahkan aktiviti perlindungan nilai dan aktiviti pengurusan risiko yang lain. Pasaran sukuk di Malaysia juga disokong oleh peraturan dan pengawalseliaan yang bersesuaian, dan kumpulan peserta global dan domestik yang berpengalaman selain profesional perundangan dan perakaunan, khidmat nasihat undang-undang dan percukaian, di samping dokumentasi dalam pelaksanaan terbitan dan dagangan.

Dalam mempromosikan Malaysia sebagai Pusat Kewangan Islam Antarabangsa (International Islamic Financial Centre, MIFC), matlamat kita adalah untuk membangunkan Malaysia sebagai pusat originasi terbitan, pengedaran dan perdagangan sukuk dalam usaha selanjutnya untuk mendorong pembangunan pasaran bon yang semakin menggalakkan dan progresif di Malaysia, serta di rantau Asia. Ini akan dapat mengukuhkan lagi dimensi antarabangsa bagi pasaran sukuk di Malaysia melalui jalinan hubungan dengan penerbit dan pelabur antarabangsa. Bagi mengembangkan lagi pasaran bon dan sukuk, Malaysia telah meliberalisasikan peraturan pentadbiran pertukaran asing dengan membenarkan institusi kewangan pelbagai hala, syarikat multinasional dan syarikat nasional lain untuk menerbitkan instrumen dalam denominasi ringgit dan bukan ringgit dalam pasaran modal kita.

Malaysia juga telah menyediakan infrastruktur kewangan dan peraturan pemudahan yang menyumbang kepada penemuan harga yang efisien dan masa yang singkat bagi terbitan bon, lantas menyediakan platform yang efisien bagi aktiviti terbitan sukuk dan perdagangan.

Rangka kerja undang-undang, pengawalseliaan dan rangka kerja Syariah yang sedia ada dalam infrastruktur kewangan Islam di Malaysia diperkukuh oleh infrastruktur kewangan sokongan, termasuk sistem penyelesaian dan maklumat bon. Bagi memudahkan proses terbitan sukuk yang efisien di Malaysia, pusat Sehenti MIFC diwujudkan sebagai pusat hubungan tunggal untuk proses penyampaian yang efisien bagi memudahkan terbitan sukuk.

Bagi memudahkan lagi proses ini, tidak ada sekatan bagi penerbit untuk menggunakan khidmat penarafan antarabangsa, melindung nilai kedudukan dan swap hasil terbitan ke dalam mata wang asing.

Beberapa keperluan undang-undang dan pengawalseliaan terus diubah suai bagi mengurangkan kos terbitan sukuk. Ini adalah sebahagian daripada usaha berterusan untuk menjadikan Malaysia sebagai pintu masuk yang menarik bagi terbitan sukuk. Keuntungan dan dividen yang diperoleh pelabur bukan pemastautin hasil daripada pegangan instrumen Islam dalam denominasi ringgit dan bukan ringgit yang diterbitkan di Malaysia dikecualikan daripada cukai pegangan. Alat Tujuan Khas (Special Purpose Vehicles, SPV) untuk tujuan pembiayaan Islam melalui

pasaran modal Islam tidak tertakluk kepada prosedur pentadbiran di bawah Akta Cukai Pendapatan 1967. Selain itu, syarikat yang menubuhkan SPV ini diberikan penolakan cukai atas kos terbitan sekuriti Islam yang ditanggung SPV. Kos terbitan untuk semua sekuriti Islam yang diluluskan oleh Suruhanjaya Sekuriti juga layak untuk mendapat penolakan cukai. Akhir sekali, terdapat juga pengecualian duti setem selama 10 tahun atas instrumen yang berkaitan dengan sekuriti Islam di bawah MIFC.

Malaysia juga telah menyediakan platform yang efisien bagi perdagangan bon termasuk Sistem Pindahan Dana dan Sekuriti Elektronik Masa Nyata (Real-time Electronic Transfer of Funds and Securities System, RENTAS), Sistem Terbitan/ Penawaran Automatik Sepenuhnya (Fully Automated System for Issuance/Tendering, FAST), and Sistem Penyebaran Maklumat Bon (Bond Information and Dissemination System, BIDS) bagi menyediakan ketelusan selepas perdagangan dan mudah tunai pasaran setanding dengan pasaran yang maju. Malaysia mempunyai penghubung sistem pembayaran dengan Hong Kong Monetary Authority bagi penjelasan dalam dolar AS, manakala penjelasan Sekuriti Kerajaan Malaysia adalah melalui Clearstream.

Akhir sekali, persekitaran yang kondusif untuk mendorong inovasi adalah penting dan ini telah diwujudkan. Pada tahun 2006, pasaran Malaysia terus menghasilkan produk yang inovatif dengan pelancaran sukuk yang menggunakan Mudharabah, Musyarakah and Ijarah. Terbitan penting seperti sukuk Musyarakah boleh ditukar milik oleh Khazanah Nasional Berhad menandakan terbitan buat kali pertama sukuk seumpamanya di dunia, yang menggabungkan ciri-ciri kebolehtukaran sepenuhnya yang biasa digunakan dalam urus niaga berkaitan ekuiti secara konvensional.

Faktor penting yang mendorong inovasi ialah terdapatnya sekumpulan tenaga kerja berkebolehan yang berpengalaman. Buat masa ini, institusi kewangan Islam mempunyai seramai 9,000 orang kakitangan. Mereka juga disokong oleh tenaga kerja daripada institusi kewangan konvensional domestik dan asing. Kepakaran yang terdapat di Malaysia ini membolehkan pembangunan produk yang inovatif bagi memastikan reka bentuk dan struktur produk serta aspek pengurusan risiko dapat ditangani secara rapi.

Terdapat juga sambutan menggalakkan daripada institusi kewangan tempatan dan asing untuk menubuhkan Bank Islam Antarabangsa, Pengendali Takaful Antarabangsa, dan juga Unit Perniagaan Mata Wang Antarabangsa bagi menjalankan perniagaan mata wang antarabangsa dalam kewangan Islam di Malaysia. Sehingga kini, sebanyak lapan buah institusi kewangan telah diberikan kelulusan untuk menubuhkan Unit Perniagaan Mata Wang Antarabangsa seumpama itu di Malaysia.

Bank perdagangan dan pelaburan yang diberikan lesen di bawah BAFIA di benarkan menubuhkan Unit Perniagaan Mata Wang Antarabangsa bagi menjalankan perniagaan perbankan Islam di bawah entiti yang sedia ada.

Bagi mempertingkatkan sistem penyampaian untuk memudahkan penubuhan Unit itu, “lorong khas eksekutif” (“executive green lane”) telah disediakan untuk mempercepat permohonan pas pekerjaan jangka panjang dengan visa masuk berbilang oleh ekspatriat. Selain itu, peraturan Jawatankuasa Pelaburan Asing juga dilonggarkan lagi untuk membenarkan 100 peratus pemilikan ekuiti asing dalam institusi kewangan ini.

Portal MIFC juga telah dilancarkan sebagai sumber utama bagi maklumat

dalam talian yang menyeluruh mengenai inisiatif dan perkembangan terkini dan membolehkan akses yang mudah untuk mendapat borang permohonan, prosedur dan garis panduan yang berkaitan dengan kemasukan dan penyertaan dalam MIFC. Portal ini kini boleh diakses secara dalam talian melalui www.mifc.com.

Dengan berkumpulnya ramai para pengamal kewangan Islam selama 2 hari di sini bagi membincangkan pelbagai perkara yang berkaitan dengan penerbit dan pelabur, ini akan membantu meningkatkan pemahaman bersama dan mengembangkan sempadan pengetahuan kita tentang peluang yang ada dalam pasaran sukuk dan potensi yang disediakan oleh pasaran sukuk Malaysia dan hubung kaitnya dengan sistem kewangan Islam antarabangsa yang lain. Ini akan dapat memudahkan aliran dana merentas sempadan yang lebih besar dan bukan sahaja menyumbang kepada integrasi ekonomi dan kewangan antarabangsa yang lebih meluas, sekali gus pertumbuhan global, bahkan menyumbang ke arah kestabilan kewangan dalam sistem kewangan antarabangsa.

Forum Perniagaan Malaysia - Jepun
'Mempertingkatkan Hubungan dan Peluang Baharu'
24 Ogos 2007, Kuala Lumpur

Ucapan oleh

Tan Sri Dato' Sri Dr. Zeti Akhtar Aziz
Gabenor, Bank Negara Malaysia

Saya berbangga dan amat berbesar hati untuk berada di sini dan berucap pada forum yang penting ini, yang mempertemukan pemimpin-pemimpin kerajaan dan komuniti perniagaan dari kedua-dua negara. Saya ingin mengambil kesempatan ini untuk mengucapkan terima kasih kepada Pertubuhan Perdagangan Luar Jepun (Japan External Trade Organisation, JETRO) kerana menjemput saya untuk berucap pada forum ini. JETRO memainkan peranan penting dalam mempererat hubungan ekonomi antara Malaysia dengan Jepun. Ketika Jepun dan Malaysia telah mewujudkan hubungan yang kukuh, persekitaran yang kita beroperasi sedang mengalami perubahan yang ketara. Perubahan ini mempunyai potensi bagi hubungan dan peluang baharu antara Jepun dengan Malaysia.

Mempertingkatkan kesalinghubungan dan integrasi di Asia

Pada hari ini, Asia semakin diiktiraf sebagai rantau yang mengalami pertumbuhan yang dinamik dalam ekonomi global. Kejayaan Asia pada masa lalu dicapai sebahagiannya melalui pengukuhan kesalinghubungan globalnya menerusi eksport ke bahagian lain di dunia. Kini, kesalinghubungan serantau baharu sedang muncul apabila Asia terus meningkatkan perdagangan dan pelaburannya dalam rantau itu, trend yang telah menjana pertumbuhan serantau yang saling memperkukuh.

Integrasi ekonomi Asia kini sudah pun jauh lebih maju ke hadapan melalui perdagangan dan pelaburan dalam rantau yang semakin hebat. Perdagangan dalam Asia kini mencakupi lebih separuh daripada jumlah perdagangan rantau ini. Perubahan ini sebahagiannya adalah hasil daripada ekonomi yang semakin pesat berkembang di Asia, yang secara berkumpulan mewujudkan pasaran eksport yang besar dan sedang berkembang. Integrasi ekonomi ini juga berpunca daripada penyertaan Asia dalam globalisasi pengeluaran. Trend ini mendorong kepada pempelbagaian yang lebih besar aktiviti ekonomi di rantau ini dan pengurangan dalam pergantungan yang berlebihan terhadap pasaran eksport tradisi. Dalam bidang pelaburan, Jepun sudah beberapa dekad menjadi antara pelabur langsung asing yang terbesar di rantau Asia. Fenomena terbaharu ialah pelaburan merentas sempadan yang lebih meluas di rantau ini untuk memanfaatkan peluang yang kian bertambah berikutan kekuatan ekonomi yang menyeluruh di rantau ini.

Perkembangan ini meningkatkan potensi Asia untuk menjadi penjana penting pertumbuhan ekonomi global. Kemajuan yang telah dicapai dalam peningkatan integrasi ekonomi perlu diperkukuh oleh integrasi kewangan yang lebih meluas. Proses integrasi kewangan yang dipercepat akan bertindak sebagai pendorong yang sangat kuat, bukan sahaja untuk memperkukuh kesalinghubungan perdagangan dan pelaburan, bahkan yang lebih penting lagi untuk mempermudah pengagihan modal di peringkat antarabangsa dengan lebih efisien. Pelaksanaan proses integrasi ini akan

menyumbang ke arah merealisasikan potensi Asia dalam ekonomi global. Sesungguhnya, integrasi kewangan yang lebih meluas ini juga akan memainkan peranan penting untuk memudahkan pengagihan dana yang berlebihan di sebahagian Asia ke dalam pelaburan yang produktif dalam rantau ini. Pengitaran semula dana yang lebih berkesan dan efisien dalam rantau ini akan membantu mengurangkan kos kewangan, menstabilkan harga kewangan dan meningkatkan potensi untuk pempelbagaian risiko. Kesemua ini secara kumulatif menggalakkan kestabilan dan daya tahan sistem kewangan di rantau kita ini. Kegawatan masa kini dalam pasaran kewangan global yang menyebabkan ketidaktentuan pasaran menuntut keperluan yang lebih besar terhadap sistem kewangan yang stabil dan berdaya tahan.

Terdapat beberapa cara untuk mempertingkatkan kesalinghubungan kewangan, yang sebahagiannya sedang dalam pelaksanaan. Dalam sektor kewangan, kita sudah pun menyaksikan institusi kewangan Asia berkembang melangkaui sempadan dalam negeri, lantas memperkukuh hubungan ekonomi serantau. Penguat kuasa dan pengawal selia serantau juga telah bersama-sama membangunkan pasaran kewangan serantau termasuk pasaran modal, infrastruktur sokongan kewangan serantau dan mekanisme bagi pengurusan krisis dan penyelesaian. Perkembangan ini merintis jalan kepada perkongsian ekonomi dan kerjasama strategik dalam bentuk baharu dan terus memajukan proses integrasi serantau dan kesalinghubungannya dengan bahagian lain di dunia.

Malaysia dan Jepun : Kesalinghubungan dan Peluang

Malaysia merupakan salah sebuah ekonomi yang paling terbuka di dunia, dengan hubungan perdagangan dan pelaburan global yang ketara, dan telah menjadi pusat keuntungan yang penting bagi pelaburan langsung asing sejak beberapa dekad. Di samping itu, jumlah aktiviti perdagangan Malaysia ialah dua kali ganda saiz ekonominya, iaitu antara yang paling tinggi di dunia. Jangkauan perdagangan kami merangkumi kedua-dua ekonomi besar dan kecil. Malaysia mempunyai hubungan ekonomi yang luas dengan Jepun sejak beberapa dekad, dengan pelaburan langsung asing Jepun menjadi penting khususnya sejak pertengahan 1980-an. Pelaburan Jepun juga penting dalam menjadikan Malaysia sebahagian daripada rangkaian pengeluaran serantau. Sehingga ke hari ini, Jepun kekal sebagai rakan kongsi penting perdagangan dan pelaburan bagi Malaysia.

Sementara hubungan ekonomi antara Jepun dengan Malaysia melalui perdagangan dan pelaburan sudah pun sedia mantap, potensi pengukuhan hubungan kewangan pada masa hadapan adalah ketara. Dalam dekad kebelakangan ini, sektor kewangan Malaysia telah melalui transformasi yang ketara. Penstrukturan semula, penggabungan dan pembaharuan sektor kewangan telah memperkukuh keupayaan, kefleksibelan dan daya tahan sistem kewangan. Selain itu, perkembangan beberapa segmen baharu pasaran juga telah wujud, termasuk pasaran bon dan kewangan Islam. Pasaran bon Malaysia adalah yang terbesar di Asia Tenggara dengan pasaran sekuriti hutang swasta yang rancak berkembang. Malaysia juga secara beransur-ansur terus meliberalkan sistem kewangannya yang sedia terbuka untuk terus membolehkan aliran dana bebas masuk ke dalam dan keluar daripada sistem. Transformasi ini telah meluaskan potensi untuk pelbagai peluang baharu bagi menyertai sektor kewangan di Malaysia dan untuk memudahkan aliran kewangan yang lebih besar ke dalam rantau.

Hubungan dan Peluang Baharu yang Ditawarkan Kewangan Islam

Dekad ini juga menyaksikan perubahan dan pengembangan global industri perkhidmatan kewangan Islam yang pesat. Malaysia telah

membangunkan sistem kewangan Islam yang komprehensif yang beroperasi seiring dengan sistem kewangan konvensional. Sejak akhir-akhir ini, dimensi antarabangsanya menjadi semakin ketara kerana kewangan Islam semakin menjadi bahagian penting dalam sistem kewangan antarabangsa. Dengan menjadi sedemikian, kewangan Islam menyumbang kepada pengukuhan kesalinghubungan antarabangsa antara pasaran kewangan dengan sistem yang lebih meluas dan merangkumi semua. Bilangan institusi kewangan Islam di seluruh dunia meningkat melebihi 300, yang meliputi lebih daripada 75 buah negara. Jumlah aset sistem kewangan Islam dianggarkan melebihi satu trilion dolar AS. Kewangan Islam adalah antara kalangan segmen kewangan yang terpantas pertumbuhannya di dunia dengan pertumbuhan tahunan bagi rantau ini dianggarkan antara 15 hingga 20 peratus. Kini permintaan terhadap produk kewangan Islam dalam pasaran global semakin kukuh, jauh melebihi produk dan perkhidmatan kewangan yang sedia ada yang ditawarkan oleh institusi kewangan Islam.

Perkembangan global sistem kewangan Islam menjadi penting khususnya dalam persekitaran kewangan dan ekonomi yang lebih mencabar ini. Ketika sistem kewangan antarabangsa menjadi lebih pelbagai, dan ketika bentuk baharu pengantaraan kewangan sedang berkembang, kewangan Islam menyediakan wadah alternatif untuk memperoleh dana kepada sektor perniagaan manakala pelabur pula disediakan dengan kelas aset baharu. Ini menyumbang kepada pempelbagaian risiko yang lebih meluas. Yang lebih penting, keperluan asas kewangan Islam ialah ia menghendaki urus niaga ekonomi yang mendasarinya dan dengan itu mengelak daripada aktiviti yang bersifat spekulasi. Kewangan Islam juga melarang risiko dijadikan sebagai komoditi, yang menyebabkan pemanfaatan melalui berbilang leveraj dan pengagihan yang tidak seimbang. Kewangan Islam sebagai satu bentuk pengantaraan kewangan juga akan menyumbang kepada peningkatan mobilisasi dan pengagihan dana yang efisien merentas rantau. Ini akan membawa kepada pengukuhan integrasi kewangan global yang lebih meluas dan merangkumi semua. Pempelbagaian risiko yang lebih meluas juga menyumbang kepada penggalakan kestabilan kewangan antarabangsa. Sifat kontrak kewangan Islam yang telus dan keperluan terhadap urus niaga ekonomi yang mendasarinya memperkukuh kestabilan sistem kewangan Islam.

Melangkah ke hadapan dalam persekitaran semasa yang liberal dan global ini, kewangan Islam berada di ambang dimensi baharu dalam memperkukuh kesalinghubungan antara negara di seluruh dunia. Sebagaimana Laluan Sutera Silam kurun ke-14 yang menyediakan laluan untuk mempermudah perdagangan dari Timur ke Barat, kita kini boleh membayangkan Laluan Sutera Baharu yang mempermudah aliran kewangan merentas sempadan antara Timur dengan Barat. Ketika integrasi kewangan serantau menjadi bertambah pesat, ia akan menjadi laluan yang akan memudahkan proses ini. Hubungan perdagangan yang lalu antara rantau Timur Tengah dengan Asia, dua rantau yang paling pantas pertumbuhannya dalam ekonomi global, juga berpotensi untuk diperkukuh. Sementara perdagangan dunia secara puratanya berkembang 9 peratus pada tempoh tahun 2002 – 2006, perdagangan Asia dengan Timur Tengah secara purata meningkat sebanyak 30 peratus. Pada tahun 2006 sahaja, urus niaga besar-besaran yang melibatkan pengambil- alihan korporat dan pembelian harta tanah dari Teluk hingga ke Asia, dianggarkan berjumlah lebih daripada USD18 bilion. Nilai pelaburan sedemikian dijangka meningkat pada masa hadapan. Untuk lima tahun berikutnya, dijangkakan bahawa Asia memerlukan USD1 trilion dari segi pelaburan infrastruktur dan sedang mencari rakan kongsi dan pelabur strategik baharu untuk menjadi pelabur bersama dalam usaha ini. Trend ini akan memberikan manfaat kepada rantau ekonomi yang mempunyai kadar tabungan dan lebihan yang tinggi seperti Asia dan Timur Tengah kerana ia akan

menggalakkan pengantaraan sebahagian daripada lebihan dana dalam rantau itu untuk disalurkan ke dalam pelaburan yang produktif dalam rantau tersebut.

Beberapa pusat kewangan di Barat, Timur Tengah dan Asia sedang memperkenalkan kewangan Islam sebagai bahagian penting pasaran kewangan mereka dengan menawarkan rangkaian produk dan perkhidmatan kewangan yang lebih meluas. Trend ini dijangka merentangkan Laluan Sutera Baharu dari Timur Asia dan Timur Tengah sehingga ke Eropah dan bahagian lain dunia. Sesungguhnya, kita sudah pun menyaksikan penyertaan pelabur global dan komuniti kewangan antarabangsa.

Pengalaman Malaysia

Izinkan saya berkongsi dengan anda pengalaman Malaysia membangunkan sistem kewangan Islam dalam persekitaran yang semakin liberal ini. Malaysia telah membangunkan sistem kewangan Islam yang komprehensif yang merangkumi industri perbankan dan takaful dan pasaran wang serta pasaran modal Islam - yakni satu matriks yang saling memperkukuh integriti dan kestabilan sistem kewangan Islam. Kemajuan terpenting khususnya telah dicapai dalam pembangunan pasaran sukuk Malaysia, atau pasaran bon Islam. Pasaran sukuk Malaysia kini berkembang menjadi pasaran bon Islam terbesar di dunia. Pada tahun 2007, Malaysia mencakupi kira-kira dua pertiga daripada terbitan sukuk seluruh dunia yang jumlah terkumpulnya kira-kira USD47 bilion. Pada tahun 2002, Kerajaan Malaysia menerbitkan sukuk global berdaulat yang pertama. Dengan terbitan sukuk tersebut, ia menjadi tanda aras antarabangsa bagi terbitan sukuk global. Sejak itu, terdapat beberapa terbitan sukuk berdaulat dalam pasaran modal global. Pasaran sukuk merupakan sumber penting untuk membiayai aktiviti pelaburan yang produktif manakala bagi pelabur pula, pasaran sukuk memberikan potensi yang lebih besar untuk mempelbagaikan kelas aset baharu.

Perkembangan pasaran sukuk Malaysia melibatkan inisiatif yang meluas untuk memudahkan proses terbitan yang efisien, proses penemuan harga, penambahan jumlah pelabur, pewujudan tanda aras hasil bagi menggalakkan kecairan dalam pasaran sekunder dan memperkukuh rangka kerja pengawalseliaan. Inisiatif ini diperkukuh oleh rangka kerja perundangan dan Syariah serta infrastruktur kewangan sokongan termasuk sistem penyelesaian dan sistem maklumat bon.

Piawai antarabangsa berhemat untuk kewangan Islam telah dirumuskan oleh Lembaga Perkhidmatan Kewangan Islam (Islamic Financial Services Board, IFSB), yang bertempat di Malaysia. IFSB merangka piawai pengawalan dan penyeliaan antarabangsa bagi institusi kewangan Islam dengan tujuan untuk mencapai amalan terbaik bagi memastikan kekukuhan dan kestabilan sistem kewangan Islam. Dengan penubuhan Pertubuhan Perakaunan dan Pengauditan bagi Institusi Kewangan Islam (Accounting and Auditing Organisation for Islamic Financial Institutions, AAOIFI), piawai perakaunan yang bersesuaian disediakan untuk mencerminkan nilai benar dan wajar operasi perbankan bagi memastikan akauntabiliti dan tanggungjawab institusi kewangan yang lebih besar.

Dengan bertambah matangnya pasaran bon dalam negeri, Malaysia telah membenarkan syarikat asing, syarikat multinasional dan agensi pelbagai hala untuk memperoleh dana dalam pasaran bon Malaysia tanpa sebarang sekatan dalam penggunaan dana tersebut. Dana ini boleh digunakan untuk membiayai aktiviti pelaburan asing di luar negara. Berikutan langkah liberalisasi ini, sukuk berdenominasi ringgit yang pertama diterbitkan pada tahun 2004 oleh International Finance Corporation (badan pelaburan IBRD Bank Dunia), disusuli terbitan oleh IBRD Bank Dunia pada tahun 2005. Pada bulan November 2006, pasaran kami terus dilonggarkan

bagi membenarkan terbitan sukuk mata wang asing daripada pasaran dalam negeri kami. Yang terkini, terbitan ulung sukuk Musyarakah boleh ditukar milik bernilai USD750 juta oleh Khazanah Nasional, agensi pelaburan Kerajaan, menandakan terbitan pertama di dunia bagi jenis seumpama itu yang mengandungi ciri-ciri boleh ubah sepenuhnya yang lazimnya terdapat dalam urus niaga berkaitan ekuiti konvensional. Terbitan ini telah menarik minat pelabur dari luar Malaysia, lantas memperkukuh kesalinghubungan kami dengan pasaran kewangan antarabangsa yang lain.

Sukacita saya nyatakan di sini bahawa memorandum persefahaman antara Bank Negara Malaysia dengan Japan Bank For International Corporation (JBIC) telah dimeterai pada tahun ini untuk memajukan hubungan dalam bidang ini antara JBIC dengan Bank Negara Malaysia. Selain itu, sebuah syarikat kredit pengguna Jepun yang berpangkalan di Malaysia telah mencatat satu lagi pencapaian penting dengan menerbitkan kertas komersial Islam awal tahun ini.

Perubahan yang berlaku dalam persekitaran ekonomi dan kewangan di rantau kita ini dan persekitaran global memberikan kita banyak peluang baharu. Oleh itu, perkongsian antara Malaysia dan Jepun perlu berkembang bukan sahaja dalam bidang perdagangan barangan dan pelaburan langsung tetapi juga perlu merangkumi hubungan kewangan yang semakin berkembang. Kewangan Islam merupakan wahana yang boleh memperdalam hubungan kewangan kita dan proses integrasi serantau. Dalam mempertingkatkan hubungan baharu ini dan integrasi yang lebih besar, kewangan Islam akan menyumbang kepada pembukaan peluang baharu untuk kemakmuran kita bersama.

Forum Global INCEIF 2007
"Kepimpinan Dalam Kewangan Global – Kemunculan Kewangan Islam"
30 Ogos 2007, Kuala Lumpur

Ucaptama oleh

Tan Sri Dato' Sri Dr. Zeti Akhtar Aziz
Gabenor, Bank Negara Malaysia

Saya amat berbesar hati dan berbangga kerana dapat berucap di Forum Global INCEIF yang pertama, yang menghimpunkan para cendekiawan, penyelidik dan pengamal yang unggul daripada industri perkhidmatan kewangan. Izinkan saya memberikan tumpuan pada dimensi antarabangsa kewangan Islam yang terus bertambah penting. Kewangan Islam kini berkembang melangkaui sempadan ekonomi yang secara tradisinya dihuni oleh majoriti umat Islam untuk menjadi bahagian sistem kewangan antarabangsa yang semakin penting. Jumlah aset bagi sistem kewangan Islam dianggarkan melebihi satu trilion dolar AS. Kewangan Islam adalah antara segmen kewangan dalam sistem kewangan antarabangsa yang paling pesat berkembang dengan pertumbuhan tahunan dianggarkan antara 15 hingga 20 peratus. Kini, permintaan terhadap produk kewangan Islam dalam pasaran global semakin bertambah, jauh melebihi penawaran produk dan perkhidmatan kewangan yang ditawarkan oleh institusi kewangan Islam.

Ketika kita maju ke hadapan, persekitaran antarabangsa yang di dalamnya kita beroperasi juga berubah dengan pesat dan menjadi **lebih kompleks, bersaingan** dan **mencabar**. Dalam persekitaran masa kini, ia lebih mudah berubah dan tidak menentu. Cabaran bagi kewangan Islam adalah untuk membangunkan strategi yang akan memastikan ia bersaingan, dinamik dan mampan. Satu aspek dalam kewangan Islam global kontemporari yang penting ialah ciri Kepimpinan dalam Islam adalah "berteraskan prinsip" yang melibatkan "kepercayaan" (amanah) dan ini disertai oleh ""tanggungjawab" (taklif) dan "akauntabiliti" (mas'-u-li-yah). Ucapan saya hari ini akan menyentuh tentang unsur-unsur positif yang dibawa oleh kewangan Islam ke dalam sistem kewangan global, prospeknya bagi mempertingkatkan integrasi antarabangsa dan potensi untuk mengukuhkan aspek sosioekonomi kewangan Islam.

Pengoptimuman Manfaat Kewangan Islam

Aspek penting dalam mengembangkan dimensi antarabangsa kewangan Islam ialah pengoptimuman limpahan manfaat dan peluang yang bakal disediakan oleh kewangan Islam. Kewangan Islam mendukung kuat nilai teras dan sifat kebaikan yang sejagat. Keperluan asas kewangan Islam ialah aktivitinya terhad pada aktiviti yang disokong oleh urus niaga ekonomi yang mendasarinya, seterusnya ini dapat mengelak daripada aktiviti yang bersifat spekulasi. Prinsip Islam menghendaki urus niaga kewangan disertai oleh urus niaga berkaitan perdagangan dan perniagaan yang sebenar. Ini memperuntukkan tahap penzahiran dan ketelusan yang tinggi. Dengan itu, ia menghalang risiko daripada dijadikan sebagai bahan komoditi, yang menyebabkan pemanfaatan melalui berbilang aktiviti leveraj dan pengagihan yang tidak seimbang. Ia mengurangkan kemungkinan wujudnya

kekurangan maklumat dan kesilapan penetapan harga risiko dan dengan itu dapat mengelak perkara yang boleh menyumbang kepada ketidakpastian dan gangguan dalam keadaan pasaran.

Kekuatan dan kestabilan sistem kewangan Islam diperoleh daripada keupayaannya untuk menegakkan prinsip Syariah. Lantaran itu, sistem kewangan Islam mempunyai dimensi sedia ada yang menggalakkan kekukuhan dan kestabilan kewangan, kerana berada dalam trajektori kewangan yang disokong kuasa injunksi Syariah. Injunksi Syariah ini menjalinkan urus niaga kewangan Islam dengan aktiviti produktif yang sebenar, dan menghalang penglibatan dalam aktiviti haram dan tidak beretika. Prinsip tadbir urus yang intrinsik ini menyumbang ke arah perlindungan sistem kewangan Islam daripada kemungkinan risiko tekanan kewangan yang tercetus oleh aktiviti leveraj dan spekulasi kewangan yang berlebihan.

Tidak kurang penting ialah komponen utama sistem kewangan Islam yang terdiri daripada institusi kewangan, pasaran dan infrastruktur kewangan, telah membuktikan daya maju dan kekukuhannya sebagai suatu bentuk pengantaraan kewangan, berserta peranannya yang saling memperkukuh dalam mempertingkatkan kestabilan keseluruhan sistem kewangan Islam. Peranannya yang semakin penting dalam menggembleng dan menyalurkan dana untuk aktiviti pelaburan yang produktif merentas sempadan telah memberikan manfaat besar kepada ekonomi global. Pertama, sistem kewangan Islam berpotensi untuk menyumbang kepada pertumbuhan global dan juga menyumbang kepada pengimbangan semula pertumbuhan global memandangkan ia menghasilkan integrasi kewangan yang lebih menyeluruh. Kedua, hubung kait kewangan antarabangsa yang lebih kukuh membolehkan potensi untuk pempelbagaian risiko yang lebih meluas. Peningkatan produk kewangan Islam, bilangan kelas aset ditawarkan yang semakin bertambah, pemilikan bersilang aset yang bertambah, kesemuanya meningkatkan kemungkinan untuk pempelbagaian risiko yang lebih meluas dan potensi untuk pulangan.

Sifat intrinsik kewangan Islam menggalakkan pengurusan risiko dan memberikan keyakinan melalui penzahiran dan ketelusan yang jelas mengenai peranan dan tanggungjawab yang digariskan dalam kontrak. Sifat ketelusan kontrak kewangan Islam dan keperluan urus niaga ekonomi yang mendasarinya memperkukuh kestabilan sistem kewangan Islam.

Walau bagaimanapun, cabaran penting pada masa hadapan adalah untuk membangunkan sistem kewangan Islam yang lebih kukuh, bersaingan dan dinamik, yang lebih mencerminkan penerapan prinsip Syariah dalam urus niaga kewangan dari segi bentuk, maksud yang tersirat dan isinya. Ini merupakan contoh matlamat Syariah dalam menggalakkan keadilan ekonomi dan sosial. Walaupun usaha membangunkan sistem kewangan Islam melalui produk dan perkhidmatan yang hampir serupa dengan produk dan perkhidmatan sistem kewangan konvensional telah diterima sebagai pendekatan pragmatik, pembangunan sistem ini dengan cara dan merit tersendiri diperlukan untuk memaksimumkan manfaat potensi sistem kewangan Islam. Bagi tujuan ini, yang penting ialah sistem kewangan Islam mempunyai tanda aras penetapan harga yang bersesuaian untuk menjadi penunjuk bagi sekuriti Islam supaya boleh dipercayai dan harga ditetapkan dengan lebih efisien.

Di samping itu, peranan cendekiawan Syariah yang mempunyai pemahaman sepenuhnya tentang mekanisme produk dan perkhidmatan kewangan Islam merupakan kunci untuk memastikan perkembangannya yang berterusan. Pada masa yang sama, keputusan Syariah perlu dizahirkan apabila telah dibuat. Ini akan membolehkan pihak

lain memahami sepenuhnya ijtihad yang telah dibuat, lantas keputusan Syariah dapat diterima dengan lebih meluas, terutama jika terdapat implikasi terhadap urus niaga merentas sempadan.

Memandangkan sistem kewangan Islam semakin menjadi lebih bersepadu pada peringkat antarabangsa, maka menyedari akan kekuatan dan kesalinglengkapan rantau dan keinstitusian yang berbeza serta keperluan bagi memaksimumkan sinergi adalah penting. Kerjasama dalam kalangan pusat serantau dan peserta utama kewangan Islam akan menjadi bahagian penting proses yang akan menyumbang ke arah peningkatan integrasi kewangan antarabangsa. Perbincangan yang membina dalam bentuk perkongsian dan kerjasama strategik serta akses pasaran perlu dipertingkatkan. Dengan membenarkan lebih banyak akses pasaran dalam kalangan peserta pusat kewangan Islam, ia boleh menjadi pemangkin bagi peningkatan integrasi dan elemen inovasi dalam industri kewangan Islam.

Pengalaman Malaysia dalam memperkukuh dimensi antarabangsa sistem kewangan Islam telah menunjukkan hasil yang positif. Ini bermula sejak tahun 2002 dengan terbitan sukuk global pertama sehingga langkah liberalisasi untuk membenarkan akses pasaran yang lebih luas dalam inisiatif perbankan Islam dan Takaful, dengan membenarkan penyertaan peserta asing.

Bidang ketiga integrasi antarabangsa ialah liberalisasi pasaran kewangan kita untuk membenarkan penyertaan asing yang lebih besar. Dalam pasaran sukuk, khususnya, syarikat asing, agensi multinasional dan agensi pelbagai hala boleh memperoleh instrumen dalam denominasi ringgit dan mata wang asing dalam pasaran kita. Pasaran sekuriti hutang swasta kita ialah yang terbesar di Asia Tenggara. Malaysia juga mempunyai sistem pentadbiran pertukaran asing yang sangat liberal yang membenarkan aliran dana masuk dan keluar dengan bebas. Penggunaan dana yang diperoleh dalam pasaran kita juga tidak disekat. Dana ini boleh digunakan untuk pelaburan di luar negeri.

Akhir sekali, institusi kewangan kita telah pun meneroka melangkaui sempadan negara. Kesemua perkembangan ini semakin memperkukuh jalinan hubungan kita dengan pusat-pusat kewangan Islam yang lain.

Satu lagi bidang penting kewangan Islam ialah pelaburan dalam penyelidikan dan pembangunan. Perkongsian strategik antarabangsa yang ditingkatkan melalui perkongsian pintar boleh melahirkan sinergi yang lebih besar yang akan menjana pendekatan baharu, teknologi baharu dan bidang pengkhususan baharu. Kerjasama sedemikian dalam kalangan institusi kewangan Islam akan memperkukuh keupayaan untuk memanfaatkan kekuatan yang ada pada industri ini. Pengenalan produk kewangan Islam yang inovatif dalam negara-negara tertentu boleh dikembangkan ke negara-negara lain, yang seterusnya akan memperlebar dan memperdalam pasaran kewangan Islam, lantas memperkukuh keseluruhan pembangunan industri kewangan Islam. Sebagai tambahan, kerjasama antara penyelidik ilmiah dan pengamal akan membolehkan aplikasi praktikal hasil penyelidikan tersebut.

Dalam bidang pendidikan dan latihan dalam kewangan Islam, terdapat kekurangan tenaga mahir yang kritikal dalam industri kewangan Islam pada masa ini. Kerjasama antara institusi latihan adalah penting untuk membangunkan kumpulan pakar kewangan Islam yang berpegang pada piawai umum. Penubuhan rangkaian kerjasama antara institusi pengajian tinggi merentas rantau akan mempertingkatkan usaha dalam bidang pembangunan kurikulum, penyelidikan, latihan, pertukaran idea dan maklumat, dan

sumber-sumber dalam kewangan Islam. Perkongsian tersebut yang menghubungkan komuniti berilmu antara rantau akan mempermudah proses ini.

Dalam bidang Syariah, penyeragaman pandangan dan keputusan Syariah secara progresif dan saling pengiktirafan piawai dan produk kewangan antara negara akan menjadi pendorong utama ke arah integrasi kewangan antarabangsa yang lebih besar. Penyeragaman dan pengharmonian sedemikian hanya boleh terjadi melalui perbincangan yang lebih meluas antara pengawal selia, pengamal dan ilmuwan kewangan Islam dalam komuniti antarabangsa.

Akhir sekali, proses integrasi juga memerlukan kerjasama yang lebih kukuh dalam kalangan pengawal selia untuk memastikan sistem kewangan Islam tidak mudah terjejas dan disalah guna, lantas memastikan kekukuhan dan kestabilannya. Dalam hal ini, perkongsian maklumat antara pengawal selia, termasuk kerjasama dengan pengawal selia negara-negara lain adalah penting khususnya dalam persekitaran yang semakin global dan liberal, yang terdapat aktiviti dan urus niaga kewangan yang lebih kompleks dan global. Sehubungan dengan itu, Lembaga Perkhidmatan Kewangan Islam mempunyai peranan yang penting untuk mempermudah proses ini.

Hubungan kewangan yang lebih erat dalam kalangan institusi kewangan Islam dari negara-negara yang berbeza penting untuk menyumbang ke arah mempercepat proses integrasi dan juga bertindak sebagai penghubung untuk memperkuat hubungan pasaran kewangan Islam antarabangsa serta hubungan pelaburan dan perdagangan antara rantau. Hubungan sedemikian dalam industri ini juga akan mendorong kepada penawaran produk baharu dan pengaturan bersama pembiayaan. Mungkin akan terdapat juga pembangunan bersama sistem Teknologi Maklumat dan teknologi lain termasuk penyelidikan dan usaha pembangunan lain.

Akhir sekali, izinkan saya menyentuh tentang perkembangan aspek sosioekonomi kewangan Islam. Meskipun institusi kewangan Islam yang didorong oleh keuntungan akan terus berkembang dan menjadi semakin penting, trend ini perlu diperlengkap oleh evolusi yang serupa dalam aspek sosioekonomi kewangan Islam seperti wakaf atau zakat. Sistem zakat dan wakaf yang lebih mantap bukan sahaja menjadi pelengkap rumusan bagi sistem kewangan Islam yang komprehensif yang menyokong pengagihan kekayaan yang lebih saksama untuk memastikan keadilan dan kesaksamaan, bahkan juga bertindak sebagai pengguna perkhidmatan kewangan Islam khususnya dalam pengurusan dan pelaburan dana zakat dan wakaf. Selain itu, akses kepada perkhidmatan kewangan Islam bagi perusahaan mikro akan membawa perusahaan seperti ini ke dalam arus perdana ekonomi dan meningkatkan prestasi mereka.

Kesimpulan

Sambil kewangan Islam maju ke hadapan untuk menjadi komponen penting sistem kewangan antarabangsa, usaha berterusan diperlukan untuk membangunkan lagi sistem kewangan domestik bagi memenuhi keperluan yang sering berubah dalam persekitaran yang sangat dinamik dan pesat berkembang. Dalam usaha kita untuk membina sistem kewangan Islam yang berdaya maju dan mampan, sasaran adalah untuk menyumbang kepada penyaluran aliran modal kepada pelaburan yang produktif, mewujudkan kekayaan dan menggalakkan aktiviti ekonomi yang mematuhi prinsip dan nilai Syariah. Dengan ini, sistem kewangan Islam akhirnya akan memberikan manfaat bukan sahaja kepada orang Islam tetapi juga kepada seluruh umat manusia, Insya-Allah.